

dott el. A kisebbség I. fokot ajánlott. Szerzője Spitzer 7. o. t. 5. Kovács Ferencz felolvassa s megbírálja «A mezőn» cz. eredeti dalt, melyet a kör érdemkönyvbe való beírásra fogadott el. Szerzője Dalmady Zoltán 7. o. t. 6. Alföldy Béla 8. o. t. ezután viharos tetszés kíséretében hegedűn előadta Hubay Csárda-jeleneteit. 7. Jusztusz Zsigmond ezután felolvasta s megbírálja «A bojtár és gróf» című eredeti költeményt, melyet a kör, élénk derűtliséggel jutalmazva az elmés bírálatot, egyhangúlag tudomásul vett. 8. Nagy vita támadt ezután a «Malomhoz» cz. költeményt illetőleg, melyet 3 felszólaló is kompilációként tüntetett fel, a kör azért úgy ezt, valamint az ezen költeménnyel egy borítékban s egy jelige alatt beküldött «A Svábhegyen» című dalt visszautasította. 9. Zerkovitz Rezső ezután elszavalta Gabányi «Filippó» című víg monológját közepes siker mellett, a kör tudomásul vette a szavalatot. 10. A kör a Tanulók Lapjának küldendő gyűlési tudósítások megírásával a titkár bízta meg.

Főgimnázium Békés-Csabán. Békés-Csabán a millennium alkalmából az ottani négy osztályú gimnáziumot teljes nyolcz osztályú főgimnáziummá akarják kiegészíteni. E czélra 100.000 frtos alap létesítésén fáradoznak. Az összeg felét társadalmi úton, adakozás által akarják beszerezni s eddig is körülbelül mintegy 10.000 frt gyűlt össze. A töke negyed-részt a városban levő felekezetek fogják összeadni, ezenkívül állami segítségre is számíthatnak.

A lévai állami tanítóképző intézet október 20-án ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát. A kultuszminisztert Szathmáry György min. tanácsos képviselte. Az ünnep lefolyása a következő volt: Reggel 9 órakor a növendékek tornaversenyt tartottak az intézet udvarán. Ezt matiné követte az intézeti zeneteremben, a melyen üdvözlő beszédek mondtak. Ezután Szabó Lajos igazgató az intézet történetét olvasta fel, mire a mostani és a volt növendékek hangversenye következett. Délben 200 terítékű közebed volt, este táncmulatság. Az intézet igazgatója az ünnep alkalmából illusztrált emlékkönyvet adott ki, ára két korona.

A debreczeni állami főreáliskola önképzőköre okt. hó 19-én ülést tartott, dr. Kardos Albert tanár úr és Komlóssy Imre 8. o. t. elnöklete alatt. A jegyzőkönyv felolvasása után Bródy Béla 5. o. t. szavalta Petőfi «Ebéd után» című költeményét. A szavalat közép-sikerült. Ezután a főjegyző 3 beérkezett költe-

ményt olvasott fel, a mit Péter Elemér, Nagy Béla és Szabó István 6. oszt. tanulóknak adtak ki bírálat végett. Ezután Bisotka Gábor 6. o. tanuló szavalta Balog Zoltán «Colombus» cz. költeményét. A szavalat jegyzőkönyvi dícséretben részesült. Még Weisz Jenő szavalta Jókainak «Munkácsi rab» című költeményét, miután a gyűlés bezárattott.

A verseczi m. kir. állami főreáliskola önképzőköre okt. hó 26-án, d. u. 2 órakor tartotta első rendes gyűlését. Fritz Jenő alelnök lelkes beszéde után az alakuló gyűlés jegyzőkönyve felolvasatott és a tárgysorozat megkezdődött. 1. számban szavalt Csik Mihály 8. oszt. tan. (Coriolanus), 2. Dreszl József 6. o. t. (A magyarokhoz), 3. Sparger Miczisláv 5. o. tanuló (A tudós macskája). Mindhárom szavaló elismerésben részesült.

A székesfehérvári főgimnázium önképzőköre 1895—96-ik évi gyűléseit szept. 29-én tartott választmányi gyűlésével kezdte. Horváth Cyrill dr. egyetemi magántanár úr vezetése alatt. Az elnök br. Fiáth Ferencz, a főjegyző Faykiss F., a titkár Say Győző 8. o. t. lettek. A többi hivatalok betöltése után az okt. 6-án tartandó gyűlés programját állapították meg s okt. 27-én az első rendes gyűlés tartatott. A jegyzőkönyv hitelesítése után Krausz Aladár «Tinódi (Lantó-) Sebestyén» irodalmi értekezését bírálják Ereki, Veörös és Windisch. Vezető tanár úr felülbírálatában túlságos szigorúnak találta az egyes bírálatokat s a munkát megdicsérte. Az idő előjártá miatt szavalatok nem voltak, hanem Ereki Károly ajánlotta a Tanulók Lapját előfizetésre, mint összekötő kapcsot az ország összes önképzőkörei közt, mit Krausz A. argumentumaival élénken támogatott. A kör egyhangúlag elfogadta a kitűnő lapot s jegyzőkönyvbe vétette az egyhangú elfogadást.

Szerkesztői üzenetek.

Borbély Z. Sajnáljuk, már megsemmisítettük. Leopold L. Baja. Üdvözlét. Singer L. A lap elmaradása miatt forduljon a kiadóhivatalhoz. A küldött dolgozat csak azon esetre jön, ha hely lesz. Levelét csütörtökön kaptuk, így dolgozata e héten semmi szín alatt nem jöhet, mivel a cikkek közlésének sorrendjét mindig az előző hét szombatján állapítjuk meg, csak az önképzőköri jelentések, a megfajtasok s a szerk. üzenetek, mint a lap végén álló közlemények jöhetnek csütörtökön is a lapba. Miféle izzólámpát kíván? Egy ilyen gyár van a IX., Kinizsy-utca 12. sz. alatt, írjon oda. Sajóvölgyi. Megkaptuk, — ha jó, a jövő héten jön. Cs. F. Versecz. Sorát ejtjük. E. K. Székesfehérvár. Ha jó, — igen. Rosenberger D. Arról nincs tudomásunk, hogy a Pesti Hírlapot a deákok féláron kapják. A csont-lombfűrészetre vonatkozólag nem adhatunk felvilágosítást. — Több kéziratra jövő számunkban felelünk.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

Dr. PAP FERENCZ.

Kemenes alatt, a Marczal völgye, Nemes-Magasi volt szülőföldem. Sokat kóboroltam itt szabadon a mezőkön, a tuskés fensíkon s mégis oly rövidnek tűnik fel gyermekkorom. Apró fiú voltam, alig kilencz éves, hogy elhagytam szülőföldemet, azóta csak vendég voltam abban a kedves, egyszerű házban, melynek képével egy kötelességtudó apának s mélyen érző anyának fogalmátkötőm össze.

Idegenek közé jutottam, nyelv, vidék idegen volt — Sopronba. Itt tanultam küzdeni az élet apró bajaival, itt tanultam merész álmokat szőni, éjszakázni a könyv mellett, itt ismertem meg egy új kört, melynek más fogalmai, érzései voltak, mint a vidám életkedvű kemenes-aljai közönségnek. Hosszú volna elmondani, a Magyar Társaságnak főjegyzői székéből, honnan szigorú ítéletek hangzottak el önképzőköri dolgozatokról, hova, merre kalandozott képzeletem.

Aztán Budapestre, egyetemre kerültem. Az első években csak a tudomány volt minden működésem célja. Alig vettem észre a mozgó fővárost; a könyvek, könyvtárak, egyetem, dolgozatok teljesen meghódították s lefoglalták agyamat. Bajor földön, a jó kedv s művészet hazájában lélegztem fel újra szabadon. Fesztészet, zene, szobrászat, költészet, a modern társadalmi élet vonzott, csábított.

Mennyire más szemmel láttam viszont a mi kedves Budapestünket! Csak most vettem észre, mennyi öröm, mennyi nyomorúság, mennyi fény, mennyi szenny s mennyi nemes ábránd van itt egy halomba összehordva. Belenéztem e csodás halomba, s érdekelt e halomnak minden apró részlete, érdekelt s komorrá tett. A kórházakban megismertem a fővárosi társaság fizikumát, az utcán, a pinczelakásokban, csödületek helyén, az élvezetek színhelyén, egy-két kedves szalonban megismertem csodálatos lelkének működését.

Nagyon a mélyére tekinttem a fővárosnak, azt hiszem, tekintetem megtévedett; beteg testet, beteg lelket láttam magam előtt.

Ekkor nyílt meg előttem Erdély. Báró Bánffy Györgyné gyermekeivel jutottam Gernyeszegrre, a Maros völgyébe. Sok kedves órának emléke köt azóta a gernyeszegi kastélyhoz, a kastély kedves népéhez. Szinte második hazámmá lett a magas erdélyi

havasok vidéke, melynek különös társaságában új világot, új életnézetet s néhány rokonlelket találtam.

A mint a villamos lámpa fényénél, mely papíromra ömlik s a csendes, magas szobámban elgondolkodom elröppent éveimről, megélénkül képzeletem előtt környezetem. Alakok vesznek körül, kik mindannyian hatással voltak

egyéniségemre. Sokat tudnék beszélni egy jó barátomról, ki oly önzetlenül adott szellemi birtokából tanácsot s tiszta, hamisítatlan érzést, sokat tudnék beszélni néhány jó tanáromról, s különösen egyről, kinek szülőim után oly nagyon sokat köszönhetek és sokat tudnék

beszélni finom lelkű, magas életnézetű nőkről, kiknek szabad szelleme s vonzó nőisége néha megvillantotta előttem azt a legmagasabb fokot, melyre földi embernek lelke eljuthat. De nem irok többet, megígértem, hogy pályámon hamar végigfutok.

Pap Ferencz.

A VILÁGIRODALOM JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

WIELAND KRISTÓF MÁRTON.

(1733—1813.)

Wieland Kristóf Márton nagy átmeneti alakja azon fejlődésnek, mely Klopstock és Lessing közt áll. 1733. szept. 5-én született a svábföldi Biberachban. Gondos nevelés jutott osztályrészül a már gyermekkorában rendkívüli Wielandnak, ki 12 éves korában verselget, sőt époszt tervez, 16. esztendőjében duzzad a tudományoktól, töviről-hegyire ismeri a klasszikusokat, foglalkozik a divatos bölcselőkkel, mint Voltaire meg Shaftesbury. 1750. a tübingai egyetemen jogot tanul, 1751. első munkájával lép nyilvánosságra. A jogot meguntván, Göttingában tanárkodni készül, de Bodmer meghívása végleg az irodalmi pályára csábítja. 1751. Zürichbe utazik és itt a svájci költők — köztük Gessner — szövetségében hevesen küzd a Gottsched-féle irányzat ellen.

Nagytermékenységet fejt ki, valódi hírnévre azonban csak 1757-ben tesz szert, egy «Cyrus» cz. hősköltemény révén, mely időszerűsége miatt, a hétéves háború dúlván ekkor, szerfölött érdekelte a közvéleményt. 1760-ban visszatért hazájába és a biberachi tanácsban foglalt helyet, de az unalmas bürokratizmus nem volt inyére. Stadion

gróf, egykori mainzi miniszter hazával lépett szoros összeköttetésbe, környezete hatalmasan felélenkítette szellemét. 1765-ben vette nőül egy Hillenbrand nevű ágostai kereskedő leányát s élt vele boldog családi életet egy negyed századig. 1769-ben Erfurtban a bölcsélet tan-székét foglalja el; 1772. udvari tanácsos lesz Weimarban s egyik tagja a műpártoló Amália hercegnéasszony körül sorakozott tudós és költőhadnak. Herderrel, Göthével és Schillerrel vállvetve működik, mint az ország egyik legnépszerűbb költője. Fáradozásaitrika eredmény koronázza. Ő azon emberek közé tartozott, kiknek megadatott, hogy hosszú és sikerben dús életet éljen, magukat hódolattól övezve lássák. 80 éves korában hunyt el, 1813. jan. 20-án.

Tevékenysége sokoldalú. Ifjúkorában szigorú vallásérkölesős irányt ápolt; Klopstock Messiásának mintájára époszt írt a «Próbára tett Ábrahám»-ról (1752), istenes himnuszokat, zsoltárokat költött. 1757. «Cyrus» cz. nagyobbszerű hőseposz-szal próbálkozott meg, de a köztetszés daczára csak öt énekét készítette el belőle.

Később az akkor elharapódzott francia irodalom uralma és a filozófiával való foglalkozás lényegesen fordítottak világnézetén. Wieland Voltaire szellemét vitte be a német irodalomba,

ennek fölforgató bölcsesete, malicziája és sivár lelke híján, de szellemességével, humorával és finom iróniájával ellátva. Ha ehhez vesszük még derült életelveit és hamisítatlan germán kedélyességét, előttünk áll Wieland megnyerő egyénisége.

«Arany tükré»-ben maró gúnnyal támad a felburjánzott képmutatás, jámboroskodás ellen, majd átesap a vidám regény és költői elbeszélések terére. Egymást érik művei: Nadina (1765), Rosalvai Don Sylvio kalandjai, vagy a természetesség győzelme az ábránd fölött (1766), Agathon (1767), Psyche és Zenida (1768), Uj Amadis (1771). Mind gazdag költői érrel, friss humorral megirt, kissé könnyűvérű munkák, valamennyit francziás szabadszellelem hatja át, sikamlós, frivol részletekben meglehetősen bővelkednek. Ezen iránya számtalan, mérges korholást hozott Wieland fejére, ledérséggel, erkölestelenséggel vádolták, holott ezt már tiszta, szennytelen magánélete is megezőfolja.

Weimarba menetelével a színpadhoz fordult, «Hercules és Alceste» cz. drámája nagy hatással járt. Fénykorát itt élte, legsikerültebb munkáit nagy költőtársaival együttlétében írta, köztük «Abderiták» cz. felséges szatirját, melyben Abdera görög város lakóinak fonákságait teszi nevetség tárgyává. Az «abderita» fogalom szálló igévé változott, a korlátozott nyárspolgár megbélyegzéseül. 1780. megjelent élete főmunkája: «Oberon», melylyel a romantizmus vezérévé tette magát:

A Pegazust, múzsám, még egyszer nyergeld meg,
A vén Romantika honába hadd menjek.

E 12 énekből álló költemény Aristonak Orlando furiosoja mellett kétségtelenül a világ-irodalom legjelesebb regényes éposza, sőt szerkezeti tekintetben még e versenytársát is fölülmulja.

Wieland Voss mellett a német irodalom legkiválóbb műfordítója. Lefordította nyolcz kötetben Shaksperé 28 darabját (1760—66. közt), továbbá Horácius költeményeit, Lucianust, Cicero leveleit; majd 1798—1803. közt «Attikai Muzeum»-ába átültette a görögök költészetének, filozófiájának és szónoklatának elsörendü termékeit. Mint tudós is megállja a sarat. Erfurti tanársága idejében kiadta «Adalékait az emberi tudás és lélek történetéhez» (1770). Weimarban Herderrel együtt szerkesztette a «Német Merkur» cz. folyóiratot, mely a kritikának hatalmas lendületet kölcsönzött. Eszthetikai nézetei tartós tollharcot támasztottak illetékes körökben.

Wieland költészete valódi költészet. Annyi

bübáj, keleties csillogás és szépségekben szinte pazar előadás árad el rajta, mely Wielandot menten megkülönbözteti honfitársaitól. Ha hozott is létre sok tiszavirág-életű alkotást, Oberonja egymaga elegendő arra, hogy nevét megóvja a feledéstől. Magyarul meg vannak tőle: «Utolsó Abencerrage»-a, «Abderitái», ez utóbbi Farkas Albert fordításában (Olesó Kt.); Oberonjából két éneket (I. és V.) bemutatott Illésy György Arany «Koszorujá»-nak egyik évfolyamában, de az egész éposz, hazai műfordításunk nagy kárára, még nincs átültetve.

K. A.

Éz állhataflan herezeg.

(A Tanulók Lapja számára.)

Írta: BÖNGÉRFI JÁNOS.

(2. folytatás.)

III.

A fegyverkezés.

Áldott jólelkű a magyar. Még az ingét is odaadja, ha szépen beszélnek vele. Különben nem hagyja a magáét, de a másét se bántja. Tőle ugyan mindenki megélhet. Elég széles jó Magyarország, földje is áldott. Jut mindenkinek bőven. Adott az Isten eleget. Jó a magyarok Istene, a magyarok is szeretik őt. Szeretik azt a földet, amit nekik hazául adott. Szívesen látják az idegent, csak legyen tisztesség tudó, munkás ember. Telepedjék le náluk, ha megél a maga emberségéből.

Azt tartják, hogy a vendéget szívesen kell fogadni.

Hiszen mindannyian vándorok vagyunk ez árnyékvilágban. De ők maguk el nem vándorolnak e földről, melyet őseik karddal kezükben szereztek. Akkor is a magyarok Istene segítette meg őket.

De csak addig csendes, békéstermesztető a magyar, mig nem bántják. Jaj annak, ki türelmét veszi.

A maga becsületét megvédi minden egyes és ha mindnyájuk közös becsületét támadja meg valaki, úgy szálig talpra áll minden ember. Jól tudta ezt Rogger, az olasz pap. Azért a király elleni lázadásból becsületbeli dolgot csinált. Álmot elküldte Németországba V. Henrik császárhoz, hogy tőle segítséget hozzon. Ő maga pedig bejárta az ország felső vidékeit, hogy az urakat a király elleni felkelésre bírja.

— Fegyverre magyarok! A püpos királytoknak a napjai megszámlálvák. Az Isten sem akarja, hogy olyan király üljön Szent-István

fényes trónján, aki egyetlen templomot, egyetlen zárdát nem épít az ő dicsőségére.

Az okosabbak fejüket csóválák és mentegették a királyt:

— Kámzsás barát, jól vigyázz a bőröd épségére. A mi királyunkat ne csufold, ne gunyold. Szeretjük mi azt úgy, a hogy az Isten megteremtette. Ha eddig még nem épített templomot, ez csak annak a jele, hogy még nem akar meghalni. Kár is volna érte. Majd épít az még, hiszen ráér még arra. Hogy zárdát nem emel, jól teszi. Ne is emeljen. A magyar nem szereti az ingyen élet. Dolgozzék az istenadta. Majd bizony mi etessük azt a sok jött-ment koldus barátot. Fogja meg az ekeszarvát, a ki éhen nem akar elpusztulni a mi országunkban. Mi se lopjuk ám a napot.

— Jól van, ha el akartok kárhozni, hát lelketek rajta. De jegyezzétek meg magatoknak, hogy nemcsak ti kárhoztok el, de elpusztul ez a ti szép országotok is, úgy mint Jeruzsálem eltűnt a föld színéről. Kő kövön nem marad, fiaitokat és unokáitokat megöli a bösz ellenség, a megmaradtak pedig földönfutókká lesznek. Idegenek foglalják el majd a ti országotokat. A magyar haza és magyar nemzet csak üres fogalmak lesznek. Legfeljebb a más népek regélői fognak rólatok megemlékezni, hogy volt egyszer, hol nem volt a Tisza-Dunáján egy maroknyi nép: a magyar. Gonoszságba süllyedt és az ördög martalékjává lett. Én, az Isten szolgája és követe Ő Szentségének, a Krisztus földi helytartójának, jóslom meg ezt nektek!

A jámbor emberek letérdeltek, keresztet vetettek magokra, míg a legbátrabbik: Veress Simon köznemes, a tisztelet hangján felelte:

— Szent férfú, Ő Szentsége szava parancs nekünk. Szeretjük mi lelkünk üdvösségét, de még jobban a becsületünket és hazánkat. Ezt a földet körömszakadtáig fogjuk megvédeni. Próbálja meg akármilyen ellenség ide tenni a lábát. Majd megismeri a mi erőnket. Még a poklok kapujától se félünk.

— Jól van! És még az Istennel is szembe mertek szállani? kérdezte az olasz.

— Az Istent féljük és imádjuk. Vele nem szállunk perbe. De miért jönnénk az Istennel ellenkezésbe, mikor a királyt, a kit ő maga rendelt legfőbb urunknak itt ebben az országban, tiszteljük és szeretjük.

— A jó királyt kötelelességek tisztelni és szeretni. Minden alattvaló engedelmességgel tartozik legfőbb hatóságának. De tudjátok meg, hogy Kálmán már nem a királyotok. A pápa Ő Szentsége megfosztotta királyi méltóságától, mert nem úgy viselte magát, mint Szent-István

utódjához illik. Kálmán rosszabb a pogány törökök császárjánál. Mert még a török is megengedi, hogy a keresztény zarándokok meglátogathassák Jézus szent sirját. De ez a gonosz szellem a szent föld visszafoglalására elindult kereszties hadakat még országán keresztül sem engedte menni. Visszaüzte őket és oly pusztítást vitt véghez soraikban, mintha pogányok lettek volna.

— De hiszen nem jól beszélz most, szent atya, felelte egyik is, másik is. Ott voltunk mi is a király táborában akkor, mikor az a csöcselék fosztogatta szegény hazánkat. Nem voltak azok kereszties vitézek. Csak közönséges rablók és útonállók. Ki meri azt mondani, hogy a kereszt szent jelvénye alatt szabad a rablás? A farkas, ha báránybörbe bújjik is, csak ordas marad az. A gazember is hasztalan tüzi vállára a keresztet, azért még nem lesz becsületes ember. De hiszen a ki áldóját van a világon, ha csak ilyen vitézek indulnak a szent föld visszafoglalására, akkor míg a világ világ lesz, soha a pogánytól vissza nem kapjuk a földet.

— Ne mentsétek a gonoszt, a ki az ördöggel czimborál. Ime köztetek is felütötte sátrát a Belzebub. Az olasz elővette füstölőjét. Vastag füst szállt az ég felé s az erős tömjénzag elkábitotta az urakat. A pap pedig mély hangján folyton mormolta a szabadító igéket:

— Ördögöt üzők. Hess ki innét gonosz szellem!

Mindenki letérdelt, hányta magára a keresztet és imádkozott:

— Édes anyja
Nagyasszonyja
Az igaz magyaroknak
Légy anyja fiainak!

Jaj lett volna annak, a kire a pap ráfogja, hogy az ördög lakik benne. Menten leütik. Oly nagy volt annak a kornak a babonás hite. Kálmán böles rendeletének még nem volt meg a várt eredménye. A magot is, ha elvetik, előbb meg kell fogannia, azután még sokat fejlődnie, míg végre gyümölcsöt hoz.

A pap czélt ért. Az okosabbakat megfélemlítette, a gyámoltalanabbakat pedig félrevezette.

— Mit kívánsz hát tőlünk? kiáltották az urak.

— Szeretitek-e hazátokat? mosolygott a lázító.

— Furcsa kérdés. Minek a szót vesztegetni erre?

— Úgy ragadjatok fegyvert és kövessetek engem. Kálmán az ördöggel szövetezett, tehát eljásztotta királyi tisztét. Neki buknia kell, különben elvész az országotok.

— De ki lesz helyébe urunk és parancsolónk? Idegent ne hozz a nyakunkra. Nekünk olyan király kell, a ki vér a mi vérünkéből, hús a mi húsunkból. Ismerje a mi szokásainkat, szeresse a mi viseletünket, vegyen rászt a mi örömeinkben és bánatunkban, hogy mi is szeretettel vehessük körül,

— Ne féljete, emberek. Az Isten nagyon jó királyt rendelt a számotokra. Bölcsője itt rengett a Tisza vidékén, vitéz és bátor férfiu az, a ki ért a kormányzáshoz. Koronát is viselt már a fején, de irigy rokona, a ragyásképi Kálmán megfosztotta tőle, hogy két koronát hordjon egymaga, a ki egyet sem érdemel meg. Álmos herceg, a vitéz Lambert fia, legyen a ti királyotok.

— Éljen! Éljen! hagyta rá mindegyik.

És megindult az áradat. A ravasz olasz nagyon jól értett a lázításhoz. Napról-napra szaporodott a fölkelők száma. Fegyveresek, vitézek, zászlós urak szép számmal gyülekeztek. Csak a vezér hiányzott még. Megjött az is messze földről, a német császártól, de üres kézzel. Hát minek is a magyarnak idegen segítség? Nem tud megállani a maga lábán?

A fölkelők hűséget esküdtek Álmosnak és biztatták, hogy csak vezesse őket a király ellen, a ki elvesztette a pápa kegyét. Ők nem engedik az országot romlásnak indulni. Az ördög ne vegyen erőt rajtuk.

(Folytatása következik.)

Érdekes megfigyelések.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Goerth Albrecht után irta és elbeszéli: LASZ SAMU.

I.

A vakondok.

(Folytatás.)

Másnap reggel ismét kicsaltam vendégemet rejtekéből és egy halott verebet tartottam a láda széléhez, hogy lássam azt, hogyan is mászhatott fel a 15 cm.-nyi magas peremére. Tényleg úgy történt, miként magam is gyanítottam; nyomban az érintetem áglyukhoz szaladt, mely ott volt a láda egyik sarkában, egyik hátsó lábát abban megfeszítette és mindkét mellső lábával a láda két oldalába kapaszkodva, szépen fölemelkedett.

Többszörös hasztalan kísérletezés után egyik mellső lábát végre sikerült a láda széléig emelnie és abban megfogózkodva csakhamar a hátsó lába is ott volt, majd a hátsó lábával karmo-

lászva a láda érdes falán s sebtében odafönn volt az egész teste, mely egyensúlyt veszítve lezuhant a szoba padlózatára akár egy lisztes zsák. Szimatolva szaladt azon helyre, a hova a halott verebet tettem volt.

A következő új megfigyelés felette érdekes volt.

A vakondok a veréb nyakát a nyakszirt táján harapta át, úgy hogy a kis madárnak egész agyveleje kilátszott.

Érdekes hogy vendégem így bánt el a neki adott valamennyi madárkával. A hörcsög pld. az elcsipett madaraknak mindig a szárnycsontjait harapja először ketté.

Fogyom kevéskét falatozott a veréb agyvelejéből, azután a has tájnak bonczolásához fogott hozzá.

Miként az egérnél, úgy a verébnél is a mellső keze hosszú ásókarmaival felszakgatta a has fölött a bőrt és a kibugyanó zsigerekből lakmározott valóságos gourmand módjára: először a zsirt, aztán a májat költötte el.

Erre aztán otthagytam kis barátomat kedvenc foglalkozása mellett; sétára indultam.

Mikor egy óra mulva hazatértem, a verébből alig találtam egyebet, mint a csőre csúcsát, egy darab mellcsontot, néhány karmot, a szárnyaiból pedig csakis a legszélső izületet találtam s rajta a legrosszabb evezőtollakat. A hiányzó csontokat és tollakat a telhetetlen állat mind odatemette már gyomra fenekére.

Az állatkát több napig tartottam magamnál. Reggelként 6 órakor szoktam kelni, akkor őt is rendesen szabadjára eresztettem, hogy a szobában járhasson-kelhessen.

Úgy tapasztaltam, hogy a reggeli órák multával futkozási kedve, élénksége is megcsappant, mert sétáimból haza térve reggel 8 órakor akárhányszor a szoba sötétebb zugában, sőt egyszer meg a földig leérő hálóköntösöm alatt bukkantam reá. Össze volt kuporodva; orrmánykája a két mellső keze között volt és — mélységesen aludt! Később tíz óra tájban ismét virgonczabb lett és jóízűen fogyasztotta el a neki nyújtott táplálékot.

Ebből is megállapíthattam, hogy a vakondok éjjeli ragadozó állat.

At állatkát a legkülönbözőbb táplálékkal tartottam. Zsemlyéhez, kenyérhez, répához, babhoz nem is nyúlt; a földi gilisztát úgy látszik nem szereti, mert érintetlenül otthagya a szoba padlón.

Az is meglehet, hogy a másik fajtájú eledel — melyből bőven juttattam neki — inkább volt inyére.

Nagyobb bogarakhoz hozzá sem nyúlt, de az éjjeli lepkéket szívesen fogadta.

Kedvencz eledele halott, melegvérű állatok teste volt; egereket, verebeket, vakondkokat, patkányokat nagyon, nagyon szerette, de e mellett a halakat és békákat sem vetette meg.

Ha ezek az állatkák már rothadásnak indulnak, akkor izlettek ám csak neki igazában; akkor kétszer akkora volt az étvágya, mint előbb!

Ezekből az észlelésekből azt következtettem, hogy a vakondok éjjel jár ki lyukából és elcsipi zsákmányát; a föld színén lelt halott állatkákat sorra-rendre elpusztítja.

Földalatti útjait, meneteit, mind azért ássa, a vakondok túrásokot azért készíti, hogy lakását kiegészítve, könnyű szerrel, földött helyen érje el azokat a helyeket, a hol eledelét megszimatolja.

Azt az eddigi véleményt, hogy ásás közben utána megy a gilisztáknak és a föld alatt levő rovarcsimaszoknak, — nem hihetem el. Hiszen meglehet, hogy munkálkodás közben egy-egy ily állatot is felfalatoz, de ezt alkalmasint csak akkor teszi, ha éhség gyötri vagy ha kis fiait kell étetnie.

Ifjú koromban is tettem már ily irányú vizsgálódásokat, s ezek alapján azt következtettem, hogy a vakondok még nagyobb állatokat így pl. halott, nagyobb patkányokat, fiatal mókusokat is szívesen fogadja zsákmányául.

Hogy hatalmába kerithesse és tartaléktáplálékul megőrizhesse őket, aláassa a talált állati hullákat, be is temeti őket, úgy hogy a hullák 16—20 cm.-nyire kerülnek a föld alá.

Valószínű, hogy a vakondok ebbe az éléstárba vezeti fiait; itt lakmározni alkalmasint hivatlan vendégeikül azok a szomszédban lakó vakondkok is, a melyeket a gazda onnan elűzni nem tudott.

Mindenesetre felette érdekes az a tény, hogy ezekben az élés társakban egyetlen éjszaka után nem talál az ember mást, mint vastagabb csontokat és a szőrnek, bőrnek maradványait.

A vihar.

— Juda Halévy. —

(Folytatás.)

III.

S mérge egyre járván,
A víz megvadul.
Czédrusfát üz árján
Az orkán vadul.
Retteg a mogorva

Kormányos, lemondva,
Árboezán vitorla
Rengve lehajol.

S mikéntha tűzbe folya,
Gözölg meg forr az ár.
Remény tűzét eloltja
S a szem embert nem talál!
A kormányos butúlva
Ott áll egy zugolyba';
Ki látja, azt gondolja,
Hogy megvakult talán.

Mert mi játszi módra
Leng hajónk imitt!
Itt a végső óra:
Van ki még bízik?

A kormányt a mélynek
Karja tartja már,
S mint az úr vendéget,
Lakomára vár.

S prédát a víz karja
Göresösen fog ám.
Kikötni nagy munka
Szárzaföld fokán!

Visszaemlékezés az iskolára.

(A Tanulók Lapja számára.)

Régen történt, még felügyelő voltam akkor egy régi kolostoriskolában, a hol a negyedik emeleten laktam közvetlenül a tetőzet alatt, növendékeim alvószobái még valamivel feljebb voltak, a dolgozó szobák lakosztályom körül terültek el, az étterem pedig földszinten volt. A tiszteletré méltó ódon épületben azonban nemesak én laktam növendékeimmel, tanyázott itt tömérdek patkány, nem is említék ezeknél sokkal kisebb állatkákat.

Ami nem is csudálható, hatvan növendékem után maradt ételhulladék, kenyérhéj, csont stb. ezen állatok elszaporodását elősegíti. Meghagytam ugyan a szolgának, hogy étkezés után minden maradékot távolítson el, ezt meg is tette, de mint később értesültem, az összes hulladékot egy félreeső helyre hánnya össze, a hova én nem férhettem és ép ezáltal úgyszólván oda édesgette az állatokat.

Nemsokára azután tele volt az egész ház ezekkel a kellemetlen vendégekkel, annyira elharapódzottak később, hogy különösen estefelé menni is alig lehetett tőlük. Minthogy különös körülmények folytán az iskola előljárósága nem

intézkedett ez ügyben, növendékeim maguk segítettek a bajon, a kinknél utóvégre is mulatság számba ment egy patkányvadászat.

Egy izben a hetes estebéd után engedélyt kért tőlem egy irtóvadászatra, a mit meg is adtam, s minthogy magam is kíváncsi voltam a dologra, megígértem, hogy vendége leszek a vadásztársaságnak.

Esti ima után a «kicsinyek» lefeküdtek, csak is az első s másod osztályosok maradtak fenn; nemkülönben egy harmadik osztályos, a ki mint «vadász» megállotta helyét bármelyik idősebbel szemben.

Megkezdődött a nagy előkészület; bezártunk minden szobát, kivéve egyet, a melynek ajtaját kitártuk, ebben az asztalokat felfordítottuk és a kitárt ajtó egyik felétől kezdve szoros egymásutánban állítottuk fel felületeikkel befelé fordítva, a mi által, míg ismét visszatértünk az ajtóhoz, egy négyszögű elzárt helyre tettünk szert. A szoba illetve ezen elkülönített térség közepére néhány csontdarabot dobtunk, a gázlángot lehajtottuk, az előszobában pedig teljesen eloltottuk és mindezek után leheveredtünk a szobával szemközt levő lépcsőzetre.

Nem sokáig vártak magukra a patkányok; csakhamar megérkeztek, fel s alá szaladgáltak a lépcsőn, enyelegve egymással, s közben-közben élesen süvitve. Egyszer csak megütötte orrukát a kitett csontnak szaga, mely a szobába csalta őket. Erre az egyik vadász hirtelen bevágja utánuk az ajtót, és a patkányok már csapdában voltak.

A dolognak eddigi lefolyását sejtettem, de hogy ezután mibe kezdenek, arra már magam is kíváncsi voltam. Vártam tehát türelmesen.

Az előszobában ismét meggyújtották a gázt, kiki magához vette fegyverét azaz jobban mondva felszerelte magát egy ágseprővel egy első osztályos pedig fidiüst csinált összesodrott ujságpapirosból.

Hogy megértesse velem a legényke, miért is készítette ezt a jóságot, oda vezetett az imént betett szobaajtóhoz és felhívta figyelmemet az ajtó alján kifűrészelt négyszögű lyukra, amelyre bõrszalag segítségével ismét rá lehetett illeszteni a kifűrészelt deszkadarabot.

A fidiüst erre meggyújtotta a kis «vadász» és a lyukon át betartotta a szobába. A patkányok persze megijedtek a hirtelen támadt világosságtól s elmenekültek a szoba túlsó végére, melybe most mi is besurrantunk, felgyújtottuk a gázt és aztán Isten igazában neki estünk seprőinkkel a falánk vendégnépnek.

A harmadik osztálynak hős patkányvadásza néhány pár hosszuszarú eszimat tett ki csap-

dának s csakugyan jó fogást csinált velök. Büszke volt ez a fiu, hogy bemutathatta főművét, t. i. hogy előttem fogdoshatta pusztá kézzel a patkányokat. Egy ügyes kapással nyakon ragadta a barna állatot s nagy diadallal hordozta körül társai előtt a ficzkádozó, minden áron szabadulni vágyó jóságot. Hősieskedésének volt is nyoma ujjain; több helyen megcsipték az elke-seredett patkányok.

A harcz befejeztével lefujtak s csatatéri szemlét tartottunk, kiderült, hogy 9 jól megtermett példány hullott el seprőnk sulya alatt, a melyeket a szolga rögtön elhordott a szobából.

Erre én kiadtam a lefekvésű parancsot, de még jóval utóbb is világos volt az ütközet színlhelye, az említett terem. itt ugyanis boncztoni tanulmányokat végzett ilyen elhullott áldozaton egy első osztályos, kinek azonban az egyszer minden mentegődzése daczára, hogy ő t. i. orvos akar lenni, félbe kellett szakítani tanulmányát. (Később csakugyan törzsorvos lett belőle.)

Elfáradva végre én is nyugalomra akartam dőlni és ime a melléklépcső felől ily beszédet hallok: «Igen csak jöjj, erre menj, ne arra stb.» Gyorsan kimentem a lépcsőhöz és mit láttam? Ott állott előttem a hős harmad osztályu vadász kezében madzaggal, melyen patkányt vezetett, amely csak gyengébben sérült meg az általános veszély idején s mert igen intelligens finom külseje volt a fiu szerint, fel akarta nevelni, meg akarta szelidíteni. De mindez mitsem használt. A patkányt elküldtettem a másvilágra, a fiut pedig kergettem az ágyba. Így végződött a mi patkányvadászatunk.

Németből: B. M.

Az anyai szeretet.

Kis szobában az ablaknál egyes egyedül
Kötötüvel a kezébe' öreg asszony ül.
Gondolkodva el-elbámul, ugyan mi leli?
Mért hogy nem megy ma a munka sehogy sem
neki?

Azért nem megy ma a munka, mert azt álmodta,
Hogy hazajött a távolból katona fia.
«Olyan szép volt az az álom . . . Mily szép volt
Istenem!

Oh engedjed, hogy fiamat ma megölelhessem!»

«Ölelhessem, csókolhassam, ó, csak engedd meg,
Máskülönben szegény szívem bizony megreped!»
Igy sóhajt az édesanya. Szeme könnyezik,
Istenéhez könyörögve, így rimánkodik.
«El fog jönni, el fog jönni az én szép fiam,

Jaj, de jó volt!

Tessék rózsát venni!

Itt fog lenni, el fog jönni, — hisz' megálmodtam. Mert az Ur is így akarja; ő hivat szereti, Látni foglak, én szép fiam, szívem érezi.»

Mialatt így elmereng, az ajtón kopognak, Nyil' az ajtó, belép rajt' egy daliás alak. «Fiam!» «Anyám!» Szótalanul sírnak mindketten. De az anya arca kékül. Fia megdöbben. «Édes anyám!» Semmi válasz. «Anyám, nem halod?»

Néma az most, szólni többé nem tud a halott. Megöle a viszontlátás, meg a nagy szeretet, Gyöngé szíve elviselni nem birt ily örömet.

Csuka Ferencz.

Éz áldozatkész kapitány.

— Elbeszélés a Tanulók Lapja számára. —

Irta: NÉMETH PÉTER.

(3. folytatás.)

VII.

Molléki fia.

A francia kérte Miklóst, hogy maradjon a helyen, ő pedig rövid kémlélődésre indult. Nemsokára visszajött és elmondta Miklósnak a tapasztaltakat.

— Egész közelükbe lopóztam — kezdé beszédét a francia — kivettem szavaikból, hogy Dezsőt nem szándékoznak lefejezni és megenni, hanem Molléki törzsfőnek, kivel szövetségben vannak, eladni. Már küldtek is követséget Mollékihoz, ki a mi táborunkhoz egy napi járásra lakik az Ubangi folyó mellett, hogy alkudozzanak s nem sokára ők is útnak indulnak a fogolylyal.

Csakugyan úgy is történt és nemsokára elindultak a feketék. Miklós és a francia katona vigyázva követték őket. Mindketten reményltek, hogy Dezsőt megszabadíthatják Mollékítól, ki igen gazdag törzsfő és ki bizonyára nem szalasztja az alkalmat, hogy fehér ember húsából ehessék.

Már csaknem két napig ment a karaván s a francia tábor felé közeledtek, midőn hirtelen északnyugatnak fordultak, a merre közelebb volt Molléki törzsfő birtoka.

A francia meghagyta Miklósnak, hogy mindenütt kövesse a karavánt, adott neki fegyvert is, hogy szükség esetén védhesse magát, ő maga pedig a tábor felé sietett, hogy értesítse Dolisie hadnagyot a történetéről és siessen Dezső megszabadítására.

Surányi kapitány vigyázva ment a karaván

után, mely este megállapodott és egy tisztáson táborot ütött, reggel pedig folytatták útjukat Molléki törzsfő birtoka felé. Estefelé letelepedtek, hogy az előre küldött követeket bevárják.

Alig egy óra mulva meg is jelentek és követte őket valmi hűsz főre való néger sereg; este nagy tüzet gyújtottak, Dezsőt előhozták s borzasztó tánczot jártak körül, miközben éktelen kiabálást vittek végbe.

Végre eladásra került a sor. Mindkét félből kivált egy-egy alak. Az egyik azon törzs feje volt, a melyik Dezsőt elfogta, míg a másik Molléki fia volt, ki már fente a fogát a jó ember húsrá. Sokáig alkudoztak, végre Molléki fia a tüztől eltávozott, de csakhamar visszatért a vételárral, mely 100 mitakoból* és két óriási elefánt-agyarból állott.

Molléki fia hazament a fogoly Dezsővel. Miklós követte őket mindenütt a sűrűben bujkálva.

VIII.

A kapitány hőstette.

Másnap korán reggel az egész falu készülődött a felséges lakomára. Dezső hősiessé viselte magát s nem remegett a borzasztó haláltól, Isten ellen nem zúgolódt, hanem megnyugodott sorsában. Arra nem gondolt, hogy még megmenekülhet, mert a kiből bízhatott volna már halottnak vélte. Pedig Miklós kapitány élt és életét akarta feláldozni Dezső megmentéséért.

Dezsőt a piaczon felállított köre vitték, a czölöphöz kötötték, fejét pedig a póznára erősítették, hogy majd megfuladt.

A tömegeből előlépett Molléki fia és éles késsel vágást tett Dezső hátán, aztán atyjához ment jelenteni, hogy a fehér ember szépen szedett magára zsiradékot és le lehet már ölni.

A törzsfő feleségei sűrűnek, forognak az áldozat körül, a csészéket mossák, melybe az áldozat vérének felfogják.

Most jön Molléki, a gazdag törzsfő magával hozza azt a kést, mely apjáról maradt rá és a mely már sok áldozat vérének ontá ki.

Végre a hóhér Dezső elé lép, megfeni a kést, nyaka körül fehér vonalat húz és . . . ismét leteszi, mert egy inda, melylyel az áldozat fejét a póznához kötötték, a nyakára lóg.

Mikor az indát levágta, felemeli kését . . . és egy fegyver durranás hallatszik, a hóhér pedig véreben fetreng a földön.

Surányi Miklós látta, hogy az egész falu népe a kő mellett gyűlt össze, ő is bement és Dezsőt

* A mitakó pénzegység a felső Kongó vidékén 40 cm. hosszú és 4 mm. vastag sárgaréz lemez.

megmentette a haláltól, nem gondolva avval, hogy a dühös nép most ő rá veti magát.

A feketék dühös ordítást hallattak és Miklósrá veték magukat, ki épen most merészkedett a köre ugrani és Dezsőt kötelékeitől felszabadítani.

Egy pillanatban megkötötték Miklóst és Dezsőt de ugyanabban a pillanatban tompa dobpergés és fegyvercsörgés hallatszott és a francziák szétugratták a négereket, a két szerencsétlent pedig felszabadították.

Dezső néma kézzorítással köszönte meg Miklósnak, hogy életét megmentette a legirtózatossabb haláltól.

Z á r s z ó .

Brazza francia utazó meghagyásával Dolisie hadnagy Dezsőt és Surányi Miklós kapitányt a legközelebbi tengeri kikötőig kísérték, honnét érzékeny búcsú után a Fokvárosba utaztak.

Elképzelhetni, mily nagy volt az örömük a szülőknél, midőn a már elveszettnek hitt gyermeköket viszont láthatták.

Dezső átvette az üzletet s ma már a leggazdagabb emberek egyike.

Miklós kapitány pedig tovább folytatja a tengerészetet, melytől nem bír megválni.

Dolisie hadnagy visszatért Brazza francia utazóhoz és ekkor történt, hogy Molléki fia hozzá menekült, mert vérszomjas apja őt is meg akarta enni.

Dolisie későbbi utazásaiban jó hasznát vette az ifjú Mollékinak, ki most már keresztény és maga is borzadva emlékszik vissza fiatal-korára.

(Vége.)

Tompa allegóriái.

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: SZENTIVÁNYI JÓZSEF.

(1. folytatás.)

És ő énekel, bátorító szóval biztatja honfitársait; kelti őket, hogy ébredjenek a tespedésből, ébredjenek, hisz tőlük függ csupán egy jobb nap hajnalának felvirradása. A «Pacsirta dal» édes szavaiban kérőleg fordul a nemzethez, hogy rázza le bilincseit, keljen fel hosszú álmából, a hosszú álom ellankaszt, az ébredés pezsgő életet, új erőt ad, de a tetszhalott még sem ébredezett.

Most ostort font. A «Régi történet» metsző, éles szavakkal fordul a hosszas alvó ellen s kineveti, kigúnyolja azt a népet, mely már

meg is szokta a szolgaságot, s a mely befogja füleit, ha egy-egy merész «előre» kiáltás hangzik; elalélt, tunya, dőre tömeg ez, mely lomhán mozog, de tette képtelen. Oh, pedig hogy fájt az ő nagy szívének, hogy így kell beszélnie azzal a magyar néppel, a melynek oly dicső, oly ragyogó multja van; szíve vérzik a gúnnyalásokon, ajkára alig képes ráerőszakolni a kicsinyítő szokat, de meg kell ennek is lennie, mert talán így eszmélni kezd a nagy halott.

Azt hiszi, hogy kiveszett egy jobb, dicsőbb jövőnek reménye s ekkor születik meg az «Uj Simeon». A galambösz, redős öreg a költő maga, várja a jobb napot, a szabadság napjának felvirradását s bizton reméli, hogy az be fog következni. A sok jó és rossz időt átélő ősz Simon csak addig kíván élni

«S ha feltáru az áldozóknak
Ama szent csarnok kapuja
S megzendül a győzelmi ének
Hallelujah! Hallelujah!
Ha tömjénem javát az oltár
Izzó tűzére hinthetem:
Elég, elég lesz! vén szolgádat
Bocsásd el akkor, Istenem.»

Ezután a «Madarak módjára» című allegóriában tanítja nemzetét, hogy erős kézzel s komoly megfontolással fogjon hozzá az újítás munkájához: a szilárd, kemény épület kiállja a zúgó fergeteg, a pusztító vihar rombolását, de az olyan madarak módjára való munkálkodás, az összetakolt, gyenge fészkek összeomlik a gyenge szellő fuvalatára is. Gondoljunk a jövő nemzedékre, a mely sokkal jobban, biztosabban halad, ha szilárd talajt érez lábai alatt.

«Az idő már öszre fordult,
A fa lombja sárgul:
Madárfészkek elhagyatva
Lefordul az ágrul.
Meg-megzúdul a fagyos szél
Gúnyoló nótája:
— Balga nép a percznek épít
Madarak módjára.»

Oktatja nemzetét, hogy törjön fel a magasba, s az «Ikarus» szavaival bátorítja, hogy legyen merész s ne riadjon vissza semmi akadálytól s jelszava legyen: «Előre». Gyönyörű műve ez neki, minden sora mintha szívéből nőtt virág volna! Ikarus halált szenvedett azért, mert a felsőbb régiókba igyekezett, de ő azt nem bánja, öröm dagasztja keblét s érzi, hogy jól végezte munkáját, s élete árán bár, de példát adott, megmutatta az utat, a melyen át ki lehet

emelkedni a köznapiság nyomasztó légköréből. Ikarus haldokolva, a tenger hullámival küzdve sem gondol életével, hanem harsányan zengi:

Betöltve éltem hivatása,
A víz sirom hadd ássa, ássa,
Köszirt leszek neki!
Hajját, melyet szétzúza bennem
Ijedt, zajongó rendületben
A felhőkig veti.

S lesz a hab is, mely rám özőnlék,
Hogy elrejtsem, felőlem emlék
Vész, víz ha szendereg,
Vagy foly köztük szilaj csatázás,
Örökre zeng a kiáltás:
Halandók, merjetek.

S a mikor Tompa merészségre tanít, már szinte maga előtt látja a ragyogó képet: a szabad magyar hazát, a mikor ez a szép föld, arany kalászos rónaság kanyargó folyóival, az illatos mező mind, mind a miénk lesz, a magunk urai leszünk, s akkor eljön a számadás órája, eljön az édes bosszu. Visszafizetjük zsarnokunknak a sok szenvedést, a sok kiontott honfivért, az elnyomatás keserű napjait s e bosszuvágynak kifejezője a «Gályarab fohásza».

A gályarab az elnyomott haza s a rémséges sorsú rab evez. küzd a hullámokkal, biztos révbe viszi kintó zsarnokát s csak azt kéri istenétől, hogy ne felejtse el vele, hogy mily nyomorult, százsor megalázott rab, juttassa mindig eszébe, hogy eljön az ítélet napja, a mikor bosszút lihegve visszatörölja a sok szenvedést. Az eltiport magyar haza várja a világháborút, a mely megdönti a kényuralmat, s várja a pillanatot, a mikor a sokáig elfojtott nemzeti önértzet, a méltányos düh megkétszerezi a már-már tespedő izmok erejét s porba omlik a zsarnok nagy, lomha teste.

(Folytatása következik.)

Az akasztófára való.

(Iskolai életkép.)

Irta: GAÁL MÓZES.

«Tekintetes Tanár ur! Sajnálattal vettem tudomásul, hogy fiam, Gazsi, egyik társának a hátához vágta a tintás üveget. Méltóztassék őt a lehető legszigorúbban megbüntetni, miért is előre kijelentem, hogy örök hálára leszek kötelezve. A gaz kölyök istentől elrugaskodott, már sok keserű könyvet okozott nekem. Nem

tudom, mit csináljak vele. Kegyeskedjék tanácsolni, hogy mit tegyek, mert attól félek, ha így folytatódik, még az akasztófára kerül. Mély tisztelettel: K. P., a gonosz fiú elszomorodott apja.»

Az ilyen levél minden neveléssel foglalkozó emberfajtának furcsán hangzik.

Mi is történt csak?

Harkály János minapában megfogott egy kutyát a mezőn, mely csatangolt gazdátlanul. A kutya megijedt és megharapta Harkály urat. Harkály úr fojtogatni kezdte a kutyát s magával hurcolta a közel levő tóig, azzal a dicséretes szándékkal, hogy belefulassza. Meglátta Gazsi, a gonosz, a czudar, az akasztófára való Gazsi és így szólt:

— Te Jancsi, ne bánts a szegény kutyát!
— Csak azért is belefulasztom a tóba.

— Mondom, ne bánts, mert velem gyűl meg a bajod!

Jancsi ismét beledobta a szegény állatot, mely már alig pihegett.

Gazsi összeszorította öklét, reá rohant Harkály urra s azt kiáltotta dühösen, hogy ha rögtön el nem pusztul, őt löki be a vízbe.

Harkály úr siettében még egyet ütött a kivánszorgó kutyára, aztán villámgyorsan kiöltötte nyelvét Gazsira és elszaladt.

Az elvetemült Gazsi ölébe vette a kutyát, simogatta, aztán levetette a kabátját és abba begöngyölte, míg megszáradt a didergő állat gyöngye teste.

A kutya csóválta farkát és fájdalmas hálapillantást vetett Gazsira.

Másnap az iskolában Gazsi óra közben felpofozta Harkály urat, s mivel az «kutyapeczér»-nek csúfolta, egy tintás üveget vágott a hátához.

Ennyi volt az egész.

Hogy a Harkály úr kabátját többé nem vehette fel tisztességes diák: az bizonyos; hogy Gazsi nem bánta meg a tettét: azt a saját szájából hallottam; hogy tehát Gazsi alighanem akasztófára fog jutni: azt sehogy sem tudtam elképzelni.

Tagadhatatlan a következő tények valósága:

1. Gazsi minden óra közben többször verekedik s legtöbbször ő a győztes;
2. Gazsi három ablaktáblát tört be két hét alatt;
3. Gazsi a téli kabátját elvesztette tél idején és semmiféle vállatásra nem akarta megvállani, hogy hol vesztette el;
4. Gazsi a város legelőkelőbb terén egy tuczat inasgyermeket fényes nappal megvert, s

e miatt a városházára bekisérték, apját pedig megidéztek;

5. Gazsi a hittani óra alatt «Robinson Crusoe»-t olvasta, pedig világos dolog, hogy Defoe ezt a könyvet nem erre az alkalomra írta;

6. Gazsi az osztály padjaiba faragott légyfogókat bicskájával kiirtotta, miért is tetemes kárt okozott az intézetnek.

Ezekből nyilván kitetszik, hogy Gazsi rosz, elvetemült ficzkó, tehát akasztófára való.

Csak nyugodtan uraim, csak nyugodtan.

Gazsi mindig verekedik.

— Igaz-e Gazsi.

— Igaz tanár úr én szeretek verekedni, mert nem türhetem, hogy az erősebb fiúk fenyegetik a gyöngébbeket. Ha engem bántanak azt sem tudom türni.

— Nem te kezdted a verekedést, Gazsi?

— Néha muszáj kezdenem, ha belém kötnek, Möriczkat ütök, Möriczka sír, de nem üti vissza, mert fél, akkor hát én ütöm azokat helyette.

— Hát a három ablaktáblát miért törted be? Gazsi földre süti szemét és hallgat.

— Te Gazsi, az ablaktáblákat te törted be?

— É—én.

— Igazat beszélsz?

— Nem tanár úr, most hazudtam.

— Ki törte be.

— Mások.

— Mért vetted magadra.

— Azok jó barátaim és ők még sohasem voltak megbüntetve, engem pedig úgy is minden nap megbüntetnek.

— Mi történt a téli kabátoddal?

Gazsi hallgat.

— Jó akarattal kérdelem, fiam. Mondd el nekem.

— Eladtam.

— És a pénzzel mit csináltál?

Gazsi hallgat.

— Ugy-e nem költötted el?

— Nem.

— Hova tetted hát?

— Valakinek adtam, a kinek inkább kellett.

— Nem mondanád meg kinek?

— A házukban lakott egy szegény asszony, volt négy gyereke. A házi-úr télen kidobta a lakásból. Annak adtam.

— Az inasgyermeket miért verted meg fényes nappal a piacon?

— Azért mert csúfolódtak. Azt mondták tintanyaló vagyok, s az egyik megakasztott a lábával. Azt a földre tepertem, a többi is reám rohant, azokat is megvertem. Aztán még másért is.

— Csak ki vele fiam

— Az egyiket láttam egyszer a baromfi piacon, hogy csirkét lopott ki egy falusi asszony kosarából és elszaladt. Akkor nem értem utol, most adtam meg neki a csirkéért is.

— A hittani óra alatt mért olvastál másféle könyvet?

— Én Robinson történetét még otthon elkezdtem olvasni. Olyan szép volt, hogy nem tudtam letenni a kezemből, még a templomba is elvittem. A hittani óra alatt a József történetét magyarázta a tisztelendő úr, de én azt már hét éves koromban is éppen úgy tudtam. Elvettem hát a könyvet.

— És a légyfogókat miért vágta le a padról?

— A fiúk sok legyet elkínóztak, én pedig nem nézhetem, ha az állatokat kínozzák. Mondtam nekik, hogy hagyják békésen röpülni a legyeket, de nem hagyták; én megharagudtam s azt mondtam: majd megmutatom, hogy úgy lesz, a mint én kívánom: s elfaricsgáltam a légyfogókat.

— Okosan cselekedtél?

— Nem, mert a pad az iskoláé; a fiúk pedig tovább is foghatták a legyeket, de nagyon haragudtam és nem gondoltam meg.

— Te Gazsi hát odahaza mindezt szépen elmondtad-e?

A fiú hallgat és arca erősen kipirul.

— Beszélj!

A fiú megint hallgat és arca elveszíti piros színét, lassanként fakó színűvé változik.

— Nézz reám!

Gazsinak, az akasztófára valónak szeme pil-láján könyesepp ül.

— Mi a bajod?

— Édes apám engem nem szeret.

— Ne beszélj ostobaságot, fiam, már hogyne szeretne? Te azt csak úgy gondold. Sokszor megszorítottad, titkolóztál előtte. Lásd neked előtte őszintének kell lenned, ha valami helytelent követted el, meg kell vallanod.

Ugy-e, megteszed fiam? No, ne sirj, hidd el, édes apád téged nagyon szeret.

*

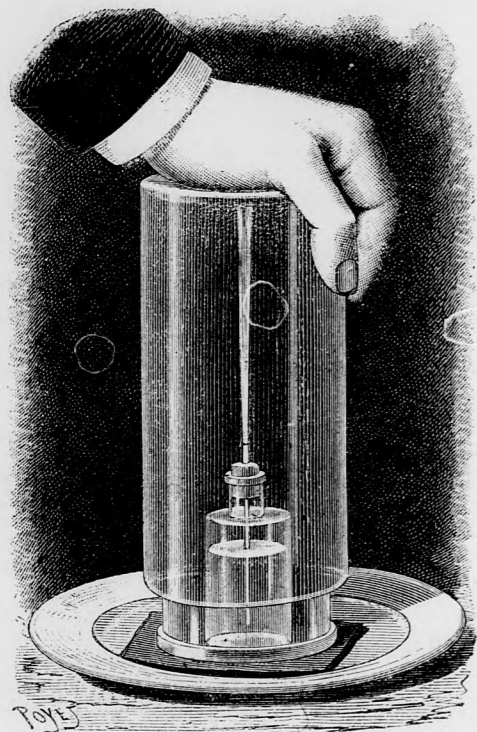
«Tisztelt uram! Az ön fia nem akasztófára való, hanem romlatlan szívű, nemes érzésű, de kissé indulatos fiú. Nem kell őt eltaszítani, fenyegetni, örökösen büntetni, hanem szerető szavakkal a szívéhez kell férni. Azt tanácslom, foglalkozzék vele többet, szeresse s legnagyobb örömét éri meg az előhaladásában. Mert ember lesz belőle.»

Physikai kísérletek.

Szökőkút a légüres térben.

Ez a mutatvány, egyszerűsége mellett, nemcsak tudományosan érdekes, hanem az avatatlannak nézve meglepő és egyúttal mulatságos is.

Veszünk egy kis üveget, pl. orvosságos üvegcsét és háromnegyed részire megtöltjük vízzel. Aztán olyan dugót keresünk, mely az üvegcsét szorosan és légmentesen zárja el. Ezt a dugót a közepén keresztül furjuk és a lyukacskán szalma-

szálat dugunk keresztül, olyan hosszút, hogy az üvegcsének majdnem a fenekéig érjen. Vigyázni kell, hogy a szalmaszál meg ne törjön, össze ne lapuljon, hanem hibátlan csövecskét képezzen. Minél szűkebb a csövecske, annál jobb. A dugót előzetesen szereljük föl ezzel a szalmaszállal és úgy dugaszoljuk be vele gondosan az üvegcsét.

Most egy hő száju, öblös üvegedényt néhány pillanatig gyertya vagy lámpa lángja fölött fölfordítva tartunk, aztán hirtelen az üvegcsére borítjuk. Hogy levegő ne hatolhasson be, az üvegcsét több rétegnyi nedves itató-papírosra állítottuk s e papírhoz szorítjuk oda az üveg-

csére ráborított nagyobb edényt. Mivel kívülről levegő nem hatolhat be, a megmelegített edény lehűltével a levegő összehúzódik és így légüres tér támad benne. Ennek hatása pedig az, hogy az üvegcséből a víz a szalmaszálon át felszökik. És ha az üvegcsét teljesen légmentesen dugaszoltuk be s a nagyobb edény alá sem jut be a levegő, akkor a felszökkenő vizsugár eljut egészen a borító fenekéig, honnan ezer apró csöppecskében fog visszapattanni. (Tom Tit.)

IRODALOM.

A Csáthy-féle zsebnaptárakból mutatót kaptunk az 1896. évre. A vállalat már 30 éves, az egyes példányok árai: Lap-Naptár boltiára 16 kr. Tárca-Naptár 20 kr. Tárca-Naptár diszkiadásban 30 kr. Megrendelhető ifj. Csáthy Károlynál Debreczenben.

A kard és lant hőse, Gaál Mózesnek a Tanulók Lapjában megjelent ifjúsági regénye egyike lesz a karácsonyi könyvpiac érdekes ujdonságainak. A mű könyvalakban, gyönyörűen illusztrálva fog megjelenni a Franklin-társulat kiadásában. Előre is felhívjuk reá olvasóink érdeklődését.

FEJTÖRŐ.

Kaiser Lázártól.

1. Számtani kérdés:

Egy városban három ezred van; tüzérek, huszárok és gyalogosok, összesen 280-an. Hány volt mindegyik ezredből, ha a huszárok száma a tüzéreknek fele, a gyalogosok száma pedig kilenczedrésze a huszárok számának.

2. Földrajzi kérdés:

Melyik köztársaság az, mely Spanyol- és Franciaország közt a Pyrenaeus keleti részének egyik völgyében fekszik. Mindkét ország alatt álló semleges terület, melynek névszerinti ura most a pápa, 34 helysége van.

3. Történelmi kérdés:

Melyik trencsénmegyei község az, hol 1848-ban a honvédek hősi küzdelem után az osztrákok által megverettek. Az elesett honvédek emlékére Trencsénmegye hálás közönsége emlékoszlopot állított.

4. Természettudományi kérdés:

Melyik növény az, melynek szára hajlékony derekú, felfutó és jobbra csavarodó. Levelai egyszerűek, de tenyeresen 3—5 karéjuak, az alapjuk szivalaku. A termő virágzat toboz alakú, hatavány zöld. Tökéje szétterjedő. A tobozt használják kenyérsütésre és orvos-sárgul is.

5. Latin rejtvény.

1. apis, 2. sinus, 3. os, 4. pus, 5. abies, 6. carus, 7. arcus, 8. avus, 9. eductio, 10. bulus, 11. onus, 12. sus, 13. anguis, 14. missio, 15. ars, 16. avis, 17. lex, 18. cervus, 19. index, 20. actus, 21. omen, 22. asper, 23. anus, 24. error.

E szavakból egy-egy mássalhangzó hozzáadásával új szavakat kell képezni, pl. ensis — mensis, luctus — fluctus. Ezenkívül az egyes szavakból 23 főnevet és egy melléknevet kell csinálni, a főnevek közt van négy tulajdonfőnév. Ha az így alakított szavakat ügyesen csoportosítjuk, egy gyakran idézett szép latin közmondást kapunk. Melyik az?

Megfejtési határidő: november 17. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 43-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: A—B-ig 35 km., B—C-ig 18, C—D-ig 47 és D—A-ig 23 km. a távolság.

— Földrajzi kérdés: Ispahan, a sofi dynasztia itt székelte egykor. — Történelmi kérdés: Arabi basa. — Természettudományi kérdés: Csomós ebir (dactylis glomerata). — Vegytani kérdés: Iris-üveg. — Képtalány: Kibele istennő.

Helyesen megfejtették: Füzesséry Gyula, Oppenheimer Ferencz, Ligeti Ernő, Borbély Zoltán, Németh Péter, Hahn Imre, Kulcsár Kálmán, Mártony Elek, Correr János, Bagossy Béla, Kugel Dávid, Fischer Izor, Marjay Ödön, Perl Jenő, Fekete János.

A jutalom könyvet Fekete János nyerte el, kinek a kiadóhivatal a könyvet megküldi.

☞ Tanulók Lapja harmadik irodalmi pályázata.

1. Bármely tárgyú értekezés. Jutalma 1 db arany.

2. Eredeti elbeszélés, melynek tárgya az iskolai élet köréből van merítve. Jutalma 1 db arany.

3. Fordítás bármely nyelvből. A fordítandó darabnak prózáinak s a Tanulók Lapja szemlének megfelelőnek kell lenni. Jutalma 8 korona.

4. Eredeti költemény. Jutalma 8 korona.

5. Tollrajz, mely olyan képet ábrázoljon, melyet a Tanulók Lapja közölhet. A nagyságra nézve irányadó a lap egy oldala. Jutalma 8 korona.

6. A legszebben összeállított fejtörő kérdések t. i. egy számtani, földrajzi, történelmi, természettudományi, (esetleg physikai is) egy kép- vagy sakkrejtvényt. Szóval oly közlemény, mely a Tanulók Lapja «Fejtörő» rovatában egyszeri közlésre a legalkalmasabb. Jutalma 5 korona.

7. A legsikerültebb amateur fotográfia beküldőjének egy momentzáró készüléket tüzünk ki jutalmul.

A pályamunkák tisztán, a lapnak csak egyik felére írva a Tanulók Lapja szerkesztőségébe bérmentve küldendők.

A pályamunkára jelégét kell írni, ugyanezen jelige egy borítékra irandó, mely boríték a szerző nevét, lakását s a pályázatra való jogosultságát igazoló czimszalagot rejtse. Jelige nélküli pályázatokat nem veszünk figyelembe.

Lapunk azon olvasói, a kik nem előfizetői a lapnak, de tagjai olyan önképző-körnek, mely lapunkat járátja, szintén pályázhatnak a feladott themákra, de jeligés levelökben az önképző kör vezető tanárával igazolni tartoznak, hogy a nevezett önképzőkörnek valóban tagjai.

A beküldött kéziratokat vissza nem adjuk; a jutalmazandó dolgozatokon kívül azon pályamunkákat, melyeket jóknak ítélünk, a «Tanulók Lapja»-ban közölni fogjuk, a mennyire azok közlését lapunk terjedelme megengedi.

A pályázat határideje 1895. decz. 23. A később beküldött dolgozatokat nem bocsátjuk pályázatra.

VEGYESEK.

A soproni „lyc. ifj. magyar társaság“ szokásos évvégi pályatételei a következők: 1. irodalmi tétel: Petőfi lyrája. 2. történelmi, Bethlen Gábor fejedelem jellemzése kiadatlan politikai levelei alapján. 3. physikai: Miként szemléljük a hangzó testeknek hullámzását? 4. természettudományból kiki szabadon választhatja dolgozatainak tárgyát. 5. eredeti költemény, elbeszélés, rajz. 6. műfordítás bármely nyelvből. Minden tételre egy-egy arany jutalmat tűz ki a társaság. Ezekon kívül egy-egy aranyat tűzött ki a márczius 15-ki díszgyűlésen felolvasandó prózai munkára és alkalmi költeményre.

Kegyelet. Meghatóan nyilvánította a soproni evang. lyceum VIII. osztályának ifjúsága a mult nyáron elhalt tanára, Fehér Sámuel iránti kegyeletét. Csütörtökön estefelé az osztály összes tanulói kivonultak az elhunyt jeles férfiú sírjához, hol Saguly Károly VIII. oszt. tan. a lyceumi «Magyartársaság» főjegyzője, magvas beszéd kíséretében, gyönyörű koszorút helyezett a drága halott sírjára.

Gyászír. Bogár Armint, a rimaszombati főgymn. VIII. oszt. tanulóját október hó 29-én ragadta el szerettei köréből a hirtelen halál. A tehetséges, derék ifjút nagy közönség s a tanári kar vezérlete alatt az egész ifjúság kísérte utolsó útjára. A sírnál Groó Béla ifj. elnök

bücsüzött el a drága halottól, szép s megható beszédjével. A részvét az ifjúság körében oly nagy, hogy elhunyt pályatársa emlékére díszes sírkövet emeltet. Béke hamvaira.

A verseczi m. k. állami főreáliskola ifjúsága halottak ünnepén szépen róttá le háiját elhunyt tanára, Zvach Gyula sírjánál. A gyászdal eléneklése után Csik Mihály 8. o. t. ecsetelte lelkes szavakban az ifjúság érzelmeit, mely beszéde könyvre fakasztotta a hallgató közönséget. Majd felhangzott az ének dala, s a szomorú ünnepély véget ért.

Az ékesszólás az iskolában. A tapasztalat az utóbbi években azt bizonyította, hogy a középiskolákban, különösen azok 8. osztályaiban az érettségi vizsgálatokon a tanulóknak nincs előadási képességük. Rendesen még azt sem tudták kellőképp előadni, a mit igazán megtanultak. Vlasic Gyula közoktatásügyi miniszter ennek következtében leiratot intézett a tanterületi főigazgatókhoz, melyben felhívja őket arra, hogy különös gondot fordítsanak az előadási képesség fejlesztésére úgy az iskolai órákon, mint az önképző egyesületekben, retorikai gyakorlatok útján.

A bajai főgymnázium Tóth Kálmán önképző-köre november 3-án gyűlést tartott. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után főt. Török Konstant vezető tanár úr felolvasta özv. Szarvas Gáborné levelét melyben a gyászba borult özvegy köszönetét fejezi ki a bajai főgymnázium kegyeletéért Szarvas Gábor iránt, a mit díszgyűléssel és részvétirattal tanúsított. Majd Beöthy Zsolt felhívását olvassa fel a vezető tanár úr, a melyben adakozásra szólítja a középiskolákat, hogy a nemzetiségi eszme lankadatlan előharczosának emléket állíthassunk. A bajai főgymnázium csatlakozik a mozgalomhoz. A tárgysorozat egyéb pontjai voltak: A munkácsi rab. Irta: Jókai Mór, szavalja Schöber Béla. A bírálók néhány fogyatkozástól eltekintve sikerültek tartják a szavazatot. Ezután Feingold Ödön a finn és magyar nyelv némely meg egyezését tárgyalta. Pápa József Petőfi «Ebed után»-ját adja elő. Középes értékű szavazat. Borisák «XVI. és XVII. századbeli epikánk eszményei»-ről olvas fel ismertetést egy nagy munka nyomán. Majd Csernák Róbert lép a dobogóra s rendkívül ügyesen, hatásosan adja elő Gyulai Pál «Pókainé» című balladáját. A kör jegyzőkönyvi dicséretet szavaz Csernáknek. Ezzel a gyűlés véget ér.

A hmvásárhelyi ev. ref. főgymn. «Petőfi önképzőköre» október hó 20-án tartotta 4-ik rendes gyűlését. Több kisebb ügy elintézése elintézése után kitűzte a kör az első félévi

pályakérdést. Nevezetesen: Kimutatandó a hely, melyet Balassi Bálint Iyarával irodalmunkban elfoglal, méltatandó Balassi költészete, s fel-tüntetendő a hatás, melyet B. B. költészete irodalmunk további fejlődésére gyakorolt. (Jutalom 15 kor.) Elhatározta a kör, hogy januárban Petőfi-ünnepélyt rendez. Az «Epigrammák» cz. mű érdeme buzdításul dícséret. Szerzője Geigner D. Bírálata jobb a munkánál, érdeme határozott dícséret. Szerzője Samu I. Szabó János szavalta Vörösmarty: Kis gyermek halálára» cz. elegiáját. Szavazatát a kör buzd. dícséretre érdemesítette.

A szarvasi Vajda-kör október hó 30-án tartotta meg nyolczadik ülését. Tek. elnök úr két tiz-tiz koronás pályázatot hirdetett. Az egyik munka értekezés a kritikáról, a másik egy a mil-leneum ünnepére való alkalmi óda. Tek. elnök úr jóváhagyása mellett, más önképzőkörök példájára a kör meghonosította a szabad előadásokat. Munkákat adtak be Acsay Lajos VIII. 4 költeményt. Ezek közt egy kiváló románczot és balladát. Szilágyi Lajos VIII. 2 dalt. Nuszbecz Sándor VIII. egy népdalt. Rosenthal Ferencz VII. egy dalt s egy skizzet. Morava Károly VIII. egy novellát. Horváth Béla VII. egy dalt.

Vétel. Lapunk egyik előfizetője, a ki most tanul hegedülni, kéz alatt egy olesó, de jó hegedüt szeretne venni. Ha helybeli előfizetőink között akad valaki, a ki talán eladná hegedü-jét, közölje címét s az árt a szerkesztőséggel.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szívesek az előfizetési összeget a kiadó-hivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

Szerkesztői üzenetek.

Sebők J. Szívesen elfogadjuk. Fischer J. Az önét is. Schwarz S. Sopron. Csak küldje be. A bekötési táblát megrendeltük, mihelyt megkapjuk, elküldjük. Schöber B. Baja. 1. A mennyire terünk engedi, igen. 2. Azt hiszem, meg, — de csak a kiadóhivataltól. Czettler R. A vers igen szép, de nem lapunkba való. Kvpil Jenő. Pozsony. A bekötési táblák ügyében még nem határoz-tunk végleg. Baruch E. Nyiregyháza. Sajnos, bizony nem! Berkovics M. Tata. «A kard és lant hőse» árát azért nem tettük ki, mert azt még nem lehet tudni. Majd ha a könyv megjelenik, akkor közölni fogjuk. Indítványa közlését nem tartottuk szükségesnek, mert semmi új eszme nem volt benne. Kerekes P. Eperjes. Felköszöntöben igen. C. E. Losonc. Minden tételre pályázhat, a fordítás ne Ciceroból legyen, hanem valamely érdekes elbeszélés, tudományos kérdés fordítása. Több levélre jövő számunkban felelünk.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fel évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvetetnek és jutányosan számítatnak.

SZILY KÁLMÁN.

A Magyar Tudományos Akadémia főtítkárá-nak arczképét mutatjuk be olvasóinknak. A fő-főtítkári állás fon-tosságára vonatko-zólag megemlítjük, hogy Arany János is az akadémia fő-títkára volt. A jelen-legi főtítkár életrajzi adatait a követke-zőkben mutatjuk be:

Szily Kálmán Izsá-kon, Pestmegyében 1838-ban született: alsóbb iskoláit szü-lői házában, a gim-názium két felső osztályát Pesten a piaristáknál végezte. Innen az akkor még egyetemi ranggal nem bíró József-ipariskolába lépett és az 1856. és 1857. évet itt töltötte, majd 1860 ig a bécsi müegyetemet vé-gezte. Onnan haza jöven két éven át a budai müegyetem Stoczek József mellett volt tanár-segéd, a harmadik évben pedig a ki-sérleti fizikát adta elő. Két évi szabadságot nyervén, külföldre ment és egy évet Zürichben töltött, hol Clausius és Zenner, félévet Berlinben, hol Magnus, felet Heidelbergben, a hol

Kirchhoff előadásait hallgatta és e híres taná-rok vezetése alatt dolgozott. 1865-ben vissza-térvén, elfoglalta állását; 1869-ben a kísérleti természet-tan rendes tanárává nevezetett ki a mü-egyetemen, melyet 1872-ben a mathe-matikai fizika tan-székével cserélt föl.

1872—74. években a dékáni, 1879-től pedig öt éven át a rektori méltóságot viselte s a müegye-tem új épülete az ő rektorsága alatt ké-szült el s magának az intézetnek szer-vezete is az ő rek-torsága idejében re-formáltatott újból s a kor színvonalának megfelelőbben.

Tudományos és irodalmi munkás-sága sokoldalú s főleg a mechanika s hőelmélet körébe vág. Dolgozatai a magy. tud. akadémia kiadványaiban, az általa is szerkesztett «Müegyetemi Lapokban», a Mérnök-egylet és a Természett. Társulat folyóirataiban, valamint külföldi német, francia és angol szaklapokban jelentek meg. Tudományos érdemei több kitün-

